

The Mediating Role of Information Literacy in the Relationship between Emotional Intelligence and Library Anxiety (A Case Study of Azarbaijan Shahid Madani University)

Rahim Shahbazi^{1*}, Samad Adlipour²

Received: December, 15, 2024; Revised: October, 4, 2025

Accepted: November, 2, 2025; Published: December, 1, 2025

Abstract

Purpose: This study aimed to investigate the status of emotional intelligence, information literacy, and library anxiety among postgraduate students at Azarbaijan Shahid Madani University and to examine the mediating role of information literacy in the relationship between emotional intelligence and library anxiety.

Methodology: This research employed a descriptive-correlational design and was analyzed using structural equation modeling (SEM). The study population consisted of all postgraduate students at Azarbaijan Shahid Madani University in the academic year 2023–2024 (N = 2218). A sample of 340 students was selected using simple random sampling. Data were collected using three standardized questionnaires: the Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test (SSEIT, 1998), the Yazdani Information Literacy Scale (2012), and the Shahbazi et al. Library Anxiety Scale (2022). The reliability of the instruments, as measured by Cronbach's alpha, was 0.89, 0.85, and 0.81, respectively. Data analysis was performed using both descriptive and inferential statistics via SPSS and AMOS software.

Findings: The mean scores for emotional intelligence, information literacy, and library anxiety among the postgraduate students were 3.13, 3.24, and 3.08, respectively (on a scale where a lower score for anxiety is favorable). The results indicated significant correlations among all three variables. Importantly, the structural equation model confirmed that information literacy plays a significant mediating role in the relationship between emotional intelligence and library anxiety, with an indirect effect coefficient of -0.18 (product of paths: -0.47×0.38).

Conclusion: The findings demonstrate that higher emotional intelligence is associated with reduced library anxiety, both directly and indirectly through the enhancement of information literacy skills. This suggests that fostering emotional intelligence and information literacy competencies in students can effectively mitigate the stress associated with library use.

Value: This study is the first to empirically investigate and model the tripartite relationship between emotional intelligence, information literacy, and library anxiety using structural equation modeling, thereby offering a more nuanced understanding of the factors influencing library anxiety.

Keywords: Emotional Intelligence, Information Literacy, Library Anxiety, Graduate Students, Structural Equation Modeling, Azarbaijan Shahid Madani University

How to Cite:

Shahbazi, R., & Adlipour, S. (2026). The mediating role of information literacy in the relationship between emotional intelligence and library anxiety (Case study: Azarbaijan Shahid Madani University). *Journal of Knowledge-Research Studies*, 4 (4), 102-119.

Doi: [10.22034/jkrs.2025.20683](https://doi.org/10.22034/jkrs.2025.20683)

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_20683.html?lang=en

Article Type: Original Article

©The Author(s)

Publisher: University of Tabriz

E-ISSN: [2821-045X](https://doi.org/10.22034/jkrs.2025.20683)

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.

1. Associate Professor, Department of knowledge & Information Science, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran (Corresponding Author) rshahbaz@gmail.com

2. PhD in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran

Extended Abstract

Introduction: In contemporary academic environments, the mission of libraries and information centers extends beyond the fundamental tasks of collecting, organizing, and providing access to resources. It is equally imperative to identify and enhance factors that directly influence service quality and user experience. Research has identified several key variables affecting individual performance in such settings, including emotional intelligence, stress and anxiety, information literacy, communication skills, and the quality of available resources and facilities.

Stress and anxiety within educational spaces are recognized as significant barriers to effective information retrieval in libraries. Users often experience a range of negative emotions—such as anxiety, fear, and worry—in these environments. Challenges including navigating large library buildings, adapting to new technologies, confronting the sheer volume of available resources, lacking adequate research skills, and experiencing difficulties in peer interactions can transform "using the library" into an "unpleasant experience," a phenomenon widely studied as *library anxiety*.

One critical factor influencing an individual's level of library anxiety is emotional intelligence. The efficient use of library services by students in educational institutions is contingent not only on "appropriate conditions and facilities" but also on maximizing students' "psychological comfort." Achieving this requires an understanding of users' psychological characteristics and emotional complexities. Emotional intelligence, which pertains to an individual's ability to perceive, use, understand, and manage emotions, is intrinsically linked to behavior, mental well-being, and psychological state, thereby positioning it as a potential determinant of library anxiety.

Information literacy constitutes another pivotal factor that can mitigate library anxiety. Defined as a set of essential skills for identifying information needs and locating, evaluating, and using information effectively, information literacy empowers individuals. Those who are information-literate are likely to experience less library anxiety, as they possess a greater sense of control over information sources and the search process. This proficiency reduces time spent searching and alleviates the psychological stress associated with inefficiency.

Purpose: This research was conducted to investigate the status of emotional intelligence, information literacy, and library anxiety among Azarbaijan Shahid Madani University students.

Methodology: This research employed a descriptive-correlational design and was analyzed using structural equation modeling (SEM). The population comprised all postgraduate students enrolled at Azarbaijan Shahid Madani University during the 2023–2024 academic year (N = 2218). A sample of 340 participants was selected using a simple random sampling method.

Data were collected using three validated instruments:

1. The Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test (SSEIT; Schutte et al., 1998).
2. The Yazdani Information Literacy Scale (Yazdani, 2012).
3. The Library Anxiety Scale (Shahbazi et al., 2022).

Reliability analysis using Cronbach's alpha yielded coefficients of 0.89, 0.85, and 0.81 for the three instruments, respectively. Data analysis was conducted using both descriptive and inferential statistics, performed with SPSS (Version X) and AMOS (Version Y) software.

Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

Findings: The structural equation modeling results are summarized in Table 1. The findings confirm all hypothesized relationships. 1. **H₁** : A significant negative relationship exists between emotional intelligence and library anxiety ($\beta = -0.42$, $t = 3.71$), confirming the first hypothesis. 2. **H₂** : A significant negative relationship was found between emotional intelligence and information literacy ($\beta = -0.36$, $t = 4.19$), confirming the second hypothesis. 3. **H₃** : A significant negative relationship was identified between information literacy and library anxiety ($\beta = -0.47$, $t = 2.89$), confirming the third hypothesis. 4. **H₄ (Mediation)**: The conditions for mediation were met. Since the t-values for the paths from emotional intelligence to information literacy and from information literacy to library anxiety both exceeded the critical value of 1.96, the indirect effect was statistically significant. The analysis confirmed that information literacy partially mediates the relationship between emotional intelligence and library anxiety. The specific indirect effect (mediation coefficient) was -0.18, calculated as the product of the two path coefficients (-0.36×-0.47).

Table 1. Standardized Path Coefficients and Hypothesis Testing for the Mediation Model

Hypothesis	Hypotheses Direction		Standard path coefficient (β)	(t-value)	Result
	From variable	To variable			
H1	Information literacy	→ Library Anxiety (direct effect)	- 0.47*	2.89	Confirm
H2	Emotional Intelligence	→ Library Anxiety (Direct effect)	- 0.42*	3.71	Confirm
H3	Emotional Intelligence	→ Information literacy (Direct effect)	0.38*	4.19	Confirm
H4	Emotional Intelligence	→ Library Anxiety (Indirect Effect) (via Information literacy)	(0.38 × -0.47) = - 0.18		Confirm

P<0.05*

The goodness-of-fit indices for the proposed structural model are presented in Table 2. The results indicate an acceptable fit between the model and the observed data. Specifically: The normed chi-square (χ^2/df) value of 2.588 falls within the acceptable range, The Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) value of 0.076 suggests a reasonable error of approximation, The Comparative Fit Index (CFI) value of 0.95 and the Goodness-of-Fit Index (GFI) value of 0.92 both exceed the conventional threshold of 0.90, indicating a good fit.

Collectively, these indices demonstrate that the conceptual model provides a largely accurate representation of the relationships among the studied variables.

Table 2. Goodness-of-Fit Indices for the Proposed Structural Equation Model

No.	Fit Index	Recommended Threshold	Obtained Value	Interpretation
1	Normed Chi-square / df (χ^2/df)	$\chi^2/df < 3.00$	2.588	Good fit
2	Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	RMSEA < 0.08	0.076	Good fit
3	Goodness-of-Fit Index (GFI)	GFI > 0.90	0.922	Good fit
4	Adjusted Goodness-of-Fit Index (AGFI)	AGFI > 0.85	0.880	Good fit
5	Comparative Fit Index (CFI)	CFI > 0.90	0.955	Good fit
6	Normed Fit Index (NFI)	NFI > 0.90	0.930	Good fit
7	Non-Normed Fit Index (NNFI/TLI)	NNFI > 0.90	0.927	Good fit

Conclusion: Based on the research findings, it can be concluded that information literacy not only directly reduces library anxiety but also acts as a mediator between emotional intelligence and library anxiety. Consequently, a weakness in information literacy can diminish the beneficial indirect effect of emotional intelligence on reducing library anxiety. Therefore, by strengthening students' emotional intelligence and information literacy through dedicated efforts, a further decrease in their library anxiety can be anticipated. The outcome of such initiatives is expected to be enhanced student learning and academic performance, leading to the entry of more qualified graduates into the labor market.

Value: The present study provides a novel contribution by being the first to investigate the relationship between emotional intelligence, information literacy, and library anxiety using structural equation modeling.

References

- Abdoh, E. S. (2021). Library anxiety among Omani and Saudi Arabian international students: A case study at the University of South Carolina, USA. *The Journal of Academic Librarianship*, 47(2), 102305. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102305>.
- Abiyari, A., & Bigdeli, Z. (2013). Investigating the relationship between information literacy and library anxiety among graduate students at Shahid Chamran University. *Library and Information Science Studies*, 5(11), 17–36. https://slis.scu.ac.ir/article_10904.html [In Persian]
- Abusin, K., & Zainab, A. (2010). Exploring library anxiety among Sudanese university students. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 15(1), 55–81. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/6722>
- Abusin, K., Zainab, A., & Karim, N. (2011). Sudanese library anxiety constructs. *Information Development*, 27(3), 161–175. <https://doi.org/10.1177/0266666911414376>
- Agalya, A., Singson, M., Thiyagarajan, S., & Gogoi, T. (2022). Investigating the relationship between emotional intelligence, library anxiety, and academic performance of postgraduate students. *Journal of Information and Knowledge*, 59(5), 295–306. <https://doi.org/10.17821/srels/2022/v59i5/170654>
- Ahmadirad, M. (2007). *Relationship between emotional intelligence and social support with job anxiety among employed women* (Unpublished master's thesis). Tarbiat Modares University. [In Persian]

- Anwar, M. A., Al-Kandari, N. M., & Al-Qallaf, C. L. (2004). Use of Bostick's library anxiety scale on undergraduate biological students. *Library & Information Science Research*, 26(2), 266–283. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2004.01.007>
- Battle, J., Hastings, S. K., & Turner, P. (2004). *The effect of information literacy instruction on library anxiety among international students*. University of North Texas. <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc5552>
- Benjamin, L.S., Pasayan, E., Vijayalakshmi, K. et al. (2024). Emotional intelligence and self-esteem among Saudi Arabian and Indian nursing students: findings from two countries. *BMC Nurs* 23, 349. <https://doi.org/10.1186/s12912-024-02022-8>
- Black, S. (2016). Psychosocial reasons why patrons avoid seeking help from librarians. *The Reference Librarian*, 57(1), 35–56. <https://doi.org/10.1080/02763877.2015.1096227>
- Bostick, S. L. (1992). *The development and validation of the library anxiety scale (PhD)*. Wayne State University (ProQuest Dissertation)
- Cleveland, A. M. (2004). Library anxiety: A decade of empirical research. *Library Review*, 53(3): 177-185. <https://doi.org/10.1108/00242530410526583>
- Dehghani, M., Azizian, N., & Behtaj, A. (2019). Relationship between research skills and information literacy in predicting research anxiety among physical education students. *New Approaches in Sport Management*, 7(24), 39–50. <https://ntsmj.issma.ir/article-1-1064-fa.html> [In Persian]
- De-Paor, S., & Heravi, B. (2020). Information literacy and fake news: How the field of librarianship can help combat the epidemic of fake news. *The Journal of Academic Librarianship*, 46(5), 102218. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102218>
- Ebrahimi, E. (2012). *Examining the relationship between dimensions of Internet attitude and multidimensional library anxiety among graduate students at Shiraz University* (Unpublished master's thesis). Shiraz University. [In Persian]
- Erfanmanesh, M. (2011). Use of multidimensional library anxiety scale on education and psychology students in Iran. *Library Philosophy and Practice*, (1), 3. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/563>
- Erfanmanesh, M., & Basirian, R. (2011). The effect of library skills training and library orientation tours on students' library anxiety. *Danesh Shenasi (Library, Information, and IT Sciences)*, 15, 43–51. https://journals.iau.ir/article_520567.html [In Persian]
- Erfanmanesh, M., Abrizah, A., & Noor, A. K. (2002). Development of the information-seeking anxiety scale. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 17(1), 21-39. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/1880>
- Gardijan, N. (2021). Library Anxiety: An overview of re-emerging phenomena. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). 5021. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5021>
- Germani, F. (2020). The mental health of PhD students is at stake: scientific journals should take the blame. <https://bit.ly/3mx6h4G>
- Ghaffari, S., & Fotouhi, S. (2018). Investigating the relationship between information literacy and library anxiety among graduate students at Kharazmi University. *Library and Information Science Studies*, 102(24), 219–232. https://slis.scu.ac.ir/article_13127.html [In Persian]
- Gogoi, T., Singson, M., & Thiyagarajan, S. (2021). Library anxiety among marginalized university students in Northeast India. *Evidence Based Library and Information Practice*, 16(1), 25–45. <https://doi.org/10.18438/ebliip29626>
- Goleman D (1995) *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam.
- Goleman, D., Boyatzis, R., & McKee, A. (2013). *Primal leadership: unleashing the power of emotional intelligence*: Harvard Business Press.

**Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)**

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

- Gross, M., Latham, D. (2007). Attaining information literacy: an investigation of the relationship between skill level, self-estimates of skill. *Library & Information Science Research*, 29 (3), 332-353. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2007.04.012>
- Hardesty, E. A. (2016). *Lost and afraid in the library: How Academic Librarians are Conquering Library (Conference Poster) Anxiety Today*. <https://www.ideals.illinois.edu/items/94027>
- Hariri, N., & Nemati, S. (2009). Measuring library anxiety among students: A case study of the Faculty of Rehabilitation Sciences, Iran University of Medical Sciences. *Danesh Shenasi (Library, Information, and IT Sciences)*, 7, 39–47. https://journals.iau.ir/article_520705.html [In Persian]
- Hasanah, A, Mutia, F., & Salleh, N. (2024). Library anxiety among undergraduate students with visual disabilities. *The International Journal of Information, Diversity, & Inclusion (IJIDI)*. 8(2), 1-13.
- Hashemi, S., Akbari, A., & Abbasi-Asl, R. (2015). Relationship between family communication model dimensions, emotional intelligence, academic self-efficacy, and test anxiety among students. *New Psychological Research*, 40, 101–128. https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_4688.html [In Persian]
- Igbinovia, M. O. (2016). Emotional self-awareness and information literacy competence correlate with task performance of academic library personnel. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 1370. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1370>
- Jan, S. U., & Anwar, M. A. (2018). Emotions management skills and barriers with library staff: A correlational survey of agriculture students. *The Journal of Academic Librarianship*, 44(1), 33–38. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2017.12.006>
- Jan, S. U., Anwar, M. A., & Warraich, N. F. (2020). The relationship between emotional intelligence, library anxiety, and academic achievement. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(1), 237–248. <https://doi.org/10.1177/0961000618790629>
- Jiao, Q. C., & Onwuegbuzie, A. J. (1997). *Factors associated with library anxiety*. American Educational Research Association Conference. Chicago.
- Kapur, N., & Rawat, V. (2016). Professional dance in relation to, quality of life, emotional intelligence, and self-concept. *International Journal of Indian Psychology*, 3(2). 1-17. <https://10.25215/0302.045>
- Karim, N., & Ansari, N. (2017). Examining the effects of gender, and bibliographic instruction on library anxiety. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 16(2), 141–154. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/6706>
- Khedivi, S. (2007). Anxiety in using library and electronic resources at Isfahan University of Medical Sciences. *Educational Sciences*, 14(3), 117–134. https://education.scu.ac.ir/article_15799.html [In Persian]
- Khosravi, A., Basirian, R., & Mo'tamed, N. (2012). Examining the relationship between emotional intelligence and library anxiety among students of public universities in Bushehr. *University Library and Information Research*, 46(2), 31–51. https://jlib.ut.ac.ir/article_36194.html [In Persian]
- Lackner, J. (2022). Confronting library anxiety. *Public Services Quarterly*, 18(3), 224–231. <https://doi.org/10.1080/15228959.2022.2095320>
- Latifi, S., Karami, A., & Babameradi, A. (2013). Predicting teachers' computer anxiety based on personality traits and components of emotional intelligence. *Information and Communication Technology Quarterly in Educational Sciences*, 4(2), 131–141. https://journals.iau.ir/article_637821.html [In Persian]
- Lee, S., Wagoner, R., & Lynch, B. (2011). *An exploratory case study of library anxiety and basic skills English students in a California college*. University of California, Los Angeles. [http://www.scottwlee.com/Library_Anxiety_Basic_Skills_\(LEE\)b.pdf](http://www.scottwlee.com/Library_Anxiety_Basic_Skills_(LEE)b.pdf)

- Malekian, F., Fathi, M., & Malekian, F. (2012). The relationship between emotional intelligence with elements and quality of visual literacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51, 928-933. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.26>
- McGrew, S., & Kohnen, A. M. (2024). Tackling misinformation through online information literacy: Structural and contextual considerations. *Journal of Research on Technology in Education*, 56(1), 1–6. <https://doi.org/10.1080/15391523.2023.2280385>
- McPherson, M. A. (2015). Library anxiety among university students: A survey. *IFLA Journal*, 41(4), 317–325. <https://doi.org/10.1177/0340035215603993>
- Mellon, C. A. (1986). Library anxiety: A grounded theory. *College & Research Libraries*, 47(2), 160–165. <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/14195/15641>
- Mellon, C. A. (1988). Attitudes: The forgotten dimension in library instruction. *Library Journal*, 113, 137-139. <https://www.semanticscholar.org/paper/Attitudes>
- Mohammadhani, S., Salemi, A., & Hakimpour, S. (2016). Emotional intelligence as a predictor of psychological maturity. *Personality and Individual Differences Quarterly*, 5(11), 9–26. <http://noo.rs/IJEiK> [In Persian]
- Nieves-Whitmore, K. (2021). The relationship between academic library design and library anxiety in students. *Portal*, 21(3), 485–510. <https://doi.org/10.1353/pla.2021.0027>
- Onwuegbuzie, A. J., Jiao, Q. G., & Bostick, S. L. (2004). Library anxiety: Theory, research, and applications. Vol. 1. Scarecrow Press. https://books.google.com/books/about/Library_Anxiety.html?id=75LczxSey3sC
- Parsaii Mohammadi, P., Azadeh, F., Haji, A., & Fattahi, T. (2018). Examining and comparing the level of library anxiety and its relation to demographic characteristics. *Jundishapur Education Development*, 9(1), 20–29. https://edj.ajums.ac.ir/article_81685.html [In Persian]
- Rafiei Moghadam, F., Jafari, F., & Mofrad, E. (2012). Examining library anxiety levels among students at Islamic Azad University, North Tehran Branch. *Danesh Shenasi Quarterly (Library, Information, and IT Sciences)*, 16, 61–70. https://journals.iau.ir/article_520537.html [In Persian]
- Safarian Hamadani, S., Zamani, S., Moghadam, S., & Farshideh, M. (2014). Relationship between information literacy and emotional intelligence among students of Golestan University of Medical Sciences. *Health Information Management*, 11(4), 443–453. https://him.mui.ac.ir/article_11321.html [In Persian]
- Saldar, N., & Shahbazi, R. (2023). Structural equation modeling of the relationship between media literacy and emotional intelligence with health literacy: Case study of students at Shahid Madani University of Azerbaijan. *Payavard Salamat*, 17(2), 97–110. <https://payavard.tums.ac.ir/article-1-7253-fa.html> [In Persian]
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167–177. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00001-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00001-4)
- Shahbazi, R., Parvaneh, Z., & Ghasemzadeh, A. (2022). A study of the relationship between library anxiety and emotional intelligence. *International Journal of Information Science and Management*, 20(1), 1-14. https://ijism.isc.ac/article_698354_57364a84f8a9a23eacd27be213231c77.pdf
- Shehata, A. M. K., & Elglab, M. F. M. (2019). Library anxiety among undergraduate students: A comparative study on Egypt and Saudi Arabia. *Journal of Academic Librarianship*, 45(4), 386-393. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.05.006>
- Shoham, S., Mizrahi, D., Jacobson, T. E., & Brooks, S. (2001). Library anxiety among undergraduates: A study of Israeli students. *Journal of Academic Librarianship*, 27(4), 305–311. [http://dx.doi.org/10.1016/S0099-1333\(01\)00216-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0099-1333(01)00216-6)

Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

**Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)**

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

- Sinnasamy, J., & Karim, N. H. A. (2017). Academic related anxieties: A case study investigating the relationships among library, communication, and language anxieties. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 20(2), 21-37. <https://ajba.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/1763>
- Song, Z., Zhang, S., & Clarke, C. P. (2014). Library anxiety among Chinese students: Modification and application of LAS in the context of Chinese. *The Journal of Academic Librarianship*, 40(1), 55–61. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2013.10.014>
- Świgoń, M. (2011). Library anxiety among Polish students: Development and validation of the Polish library anxiety scale. *Library & Information Science Research*, 33(2), 144–150. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2010.09.003>
- Thomas, C. L., Sung, W., & Bretl, B. L. (2023). Emotional intelligence and anxiety in university students: evidence of a curvilinear relationship. *Journal of Further and Higher Education*, 47(6), 797–809. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2023.2185773>
- Van Kampen, D. J. (2004). Development and validation of the multidimensional library anxiety scale. *College & Research Libraries*, 65(1), 28–34. <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/15639>
- Wong, C.S., & Law, K.S. (2002). The effects of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude: An exploratory study. *Leadership Quarterly*, 13, 243–274. <https://psycnet.apa.org/record/2002-17615-003>
- Woolston, C. (2019). Nature’s survey of more than 6,000 graduate students reveals the turbulent nature of doctoral research (13 November 2019). *Nature*, 575, 403-406 <https://doi.org/10.1038/d41586-019-03459-7>
- Yang, X. & Khan, A.U. (2023). Validity and reliability of factors causing information-seeking anxiety during information-seeking behaviors. *Collection and Curation*, 42(4), 128-136. <https://doi.org/10.1108/CC-11-2022-0040>
- Yee, K. K., & Huey Shyh, T. (2024). Problem-based learning: media and information literacy project to combat misinformation for future communicators. *Journalism & Mass Communication Educator*, 79(3), 340-364. <https://doi.org/10.1177/10776958241256404>
- Zahed Babelan, A., Khalegh, A., & Hassani, M. (2018). Relationship between information literacy and time management. *University Library and Information Research*, 52(1), 57–82. https://jlib.ut.ac.ir/article_69600.html [In Persian]

نقش واسطه‌ای سواد اطلاعاتی در رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان)

رحیم شهبازی^{۱*}، صمد عدلی پور^۲

۱. دانشیار، گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
rshahbaz@gmail.com

۲. دکتری جامعه‌شناسی، گروه آموزشی علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

تاریخ دریافت: ۲۵ آذر ۱۴۰۳
تاریخ پذیرش: ۱۱ آبان ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۲ مهر ۱۴۰۴
تاریخ انتشار: ۱۰ آذر ۱۴۰۴

چکیده

هدف: پژوهش حاضر باهدف بررسی وضعیت هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی، و اضطراب کتابخانه‌ای در بین دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان انجام گرفته است.

روش‌شناسی: این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان در سال ۱۴۰۲ (تعداد ۲۲۱۸) بودند. نمونه آماری تحقیق، ۳۴۰ نفر است که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده بودند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه هوش هیجانی شات (۱۹۹۸)، پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی یزدانی (۱۳۹۱) و پرسش‌نامه اضطراب کتابخانه‌ای شهبازی و همکاران (۲۰۲۲) استفاده شد. پایایی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۵ و ۰/۸۱ به دست آمد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی و نرم‌افزارهای SPSS و AMOS تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش میانگین هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان را به ترتیب ۳/۱۳، ۳/۲۴ و ۳/۰۸ نشان داد. همچنین، یافته‌ها نشانگر رابطه معناداری بین هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای بود. همچنین، متغیر سواد اطلاعاتی نقش میانجی را در ارتباط بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای به میزان (ضریب) ۰/۱۸- واحد (۰/۴۷-۰/۳۸×) ایفا می‌کند.

نتایج: طبق یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان ادعا کرد، سواد اطلاعاتی نه تنها به‌طور مستقیم بر اضطراب کتابخانه‌ای تأثیر دارد بلکه می‌تواند به‌عنوان میانجی مابین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای عمل نماید.

اصالت و ارزش: پژوهش حاضر برای اولین بار رابطه سه متغیر هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی، اضطراب کتابخانه‌ای را با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار داده است.

کلیدواژه‌ها: سواد اطلاعاتی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، مدل‌یابی معادلات ساختاری

چگونه به این مقاله استناد کنیم؟

شهبازی، رحیم و عدلی پور، صمد. (۱۴۰۴). نقش واسطه‌ای سواد اطلاعاتی در رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان). نشریه مطالعات دانش پژوهی، ۴(۴): ۱۱۹-۱۰۲.

Doi: [10.22034/jkrs.2025.20683](https://doi.org/10.22034/jkrs.2025.20683)

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_20683.html

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه تبریز

شاپا الکترونیکی: 2821-045X

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لایسنس CC BY NC کریئو کامنز قابل استفاده است.

امروزه، در کنار تلاش‌های مختلفی که از سوی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی جهت فراهم‌آوری، سازمان‌دهی و دسترس‌پذیری منابع علمی صورت می‌گیرد، شناسایی و بهبود عوامل مؤثر بر کیفیت خدمات نیز ضرورت دارد. به همین دلیل طی پژوهش‌های مختلفی، متغیرهای مؤثر بر کیفیت عملکرد افراد (از جمله هوش هیجانی، استرس و اضطراب، سواد اطلاعاتی، مهارت‌های ارتباطی، وضعیت منابع و امکانات) شناسایی و معرفی شده‌اند (شهبازی و بهشت‌دوست، ۱۴۰۲).

احساس استرس و اضطراب در محیط‌های آموزشی، یکی از موانع دسترسی به اطلاعات موردنیاز در کتابخانه به شمار می‌رود. در محیط‌های آموزشی، کاربران کتابخانه ممکن است سطوح گوناگونی از احساسات ناخوشایند (مانند دل‌شوره، ترس و اضطراب) را تجربه کنند (حریری و نعمتی، ۱۳۸۸). مواجهه با ساختمان و فضای کتابخانه، فناوری‌های جدید، حجم عظیم منابع اطلاعاتی، دارا نبودن مهارت‌های پژوهش، مشکلات تعامل با دانشجویان و مواردی از این قبیل می‌توانند استفاده از کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی را به تجربه‌ای ناخوشایند مبدل سازند که اصطلاحاً از آن به‌عنوان اضطراب کتابخانه‌ای نام می‌برند (ملون^۱، ۱۹۸۸؛ بوستیک^۲، ۱۹۹۲؛ جیاوو و آنوو‌گبوزی^۳، ۱۹۹۷؛ ون‌کمپن^۴، ۲۰۰۴). به اعتقاد بوستیک (۱۹۹۲) اضطراب کتابخانه‌ای، باعث کم‌انگیزی یا بی‌انگیزی افراد برای رفتن به کتابخانه و یا حتی ترک کتابخانه قبل از رسیدن به خدمات موردنیاز می‌شود. حتی هنگام فکر کردن برای رفتن به کتابخانه ممکن است نوعی اضطراب (همراه با ترس، تردید و دل‌شوره) به فرد دست دهد و به‌عنوان مانعی برای رفتن به کتابخانه عمل نماید. پژوهش جیاوو و آنوو‌گبوزی (۱۹۹۷) نشان داد دانشجویان دارای اضطراب کتابخانه‌ای تمایل کمتری نسبت به استفاده از کتابخانه دارند که ممکن است عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری آنان را متأثر سازد.

نخستین تلاش جدی در زمینه اضطراب کتابخانه‌ای را ملون (۱۹۸۶) و سپس بوستیک (۱۹۹۲) با ارائه ابزار سنجش انجام داد. ابزار سنجش بوستیک ۴۳ گویه و ۵ مؤلفه (موانع مرتبط با کتابداران، موانع عاطفی، راحت نبودن در کتابخانه، نداشتن سواد کتابخانه‌ای، موانع مکانیکی^۵) داشت. سپس، ون‌کمپن (۲۰۰۴) با انجام اصلاحاتی روی ابزار بوستیک، مقیاس چندبعدی اضطراب کتابخانه‌ای جدیدی با شش مؤلفه (راحتی و اطمینان در هنگام استفاده از کتابخانه، فرایند جستجوی اطلاعات، موانع ناشی از تعامل با کتابداران، اهمیت کتابخانه برای کاربر، راحتی در استفاده از فناوری، و راحتی در استفاده از ساختمان کتابخانه) و ۵۴ سؤال (گویه) ارائه نمود. از آن زمان تاکنون برای

1. Mellon

2. Bostick

3. Jiao & Onwuegbuzi

4. Van Kampen

5. Five categories: Barriers related to staff, Affective barriers, Technology, Library knowledge, and Comfort with the Library

بررسی عوامل مؤثر بر اضطراب کتابخانه‌ای و ابزار سنجش آن، بسیار پژوهش (عرفان‌منش و همکاران، ۲۰۰۲؛ انور و همکاران^۱، ۲۰۰۴؛ شویگون^۲، ۲۰۱۱؛ و عرفان‌منش، ۲۰۱۱) شده است. یکی از عوامل مؤثر بر اضطراب کتابخانه‌ای افراد، هوش هیجانی^۳ است (وانگ و لاو^۴، ۲۰۰۲). در مراکز مختلف آموزشی استفاده دانشجویان از کتابخانه زمانی کارآمد می‌گردد که علاوه بر شرایط و امکانات مناسب، آرامش ذهنی دانشجویان نیز در بیشترین حد ممکن تأمین شده باشد (خسروی و همکاران، ۱۳۹۱). فراهم ساختن چنین بستری، مستلزم شناخت ویژگی‌های روان‌شناختی و پیچیدگی‌های عاطفی افراد است. هوش هیجانی از آنجایی که با رفتار، آرامش ذهنی و روانی افراد مرتبط است، می‌تواند اضطراب کتابخانه‌ای را تحت تأثیر قرار دهد (جان و انور^۵، ۲۰۱۸). هوش هیجانی باعث ارتباط بهینه با دیگران، کنترل رفتار، و انطباق با شرایط جدید (مثل قرار گرفتن در یک محیط جدید مانند دانشگاه) می‌گردد (کاپور و روات^۶، ۲۰۱۶). هوش هیجانی، که توانایی سازمان‌دهی احساسات برای برانگیختن خود و کنترل مؤثر احساسات و استفاده از آن در روابط با دیگران تعریف شده، در کسب موفقیت‌های بیشتر برای افراد (وانگ و لاو^۷، ۲۰۰۲) و افزایش حضور آن‌ها در اجتماع سهیم است. به بیان دیگر، افراد دارای هوش هیجانی بیشتر، در ارتباطات بین فردی بهتر عمل کرده و موفق‌تر در اجتماع حاضر می‌شوند.

هوش هیجانی (EI) زمانی بیشتر مطرح شد که متخصصان روان‌شناسی مشاهده کردند آن‌طور که تصور می‌شد هوش شناختی (IQ) نمی‌تواند در تمامی جوانب مختلف زندگی موفقیت افراد را تضمین نماید (گلمن^۸، ۱۹۹۵). برخلاف تصور مردم، برخی افراد دارای هوش شناختی پایین، در محیط کار و زندگی اجتماعی بسیار موفق عمل می‌کنند که علت آن با هوش هیجانی مرتبط است (وانگ و لاو، ۲۰۰۲). هوش هیجانی، برخلاف هوش شناختی که سطح آن نسبتاً ثابت و همبستگی کمی با موفقیت در زندگی دارد، ماهیت پویایی داشته و می‌توان از طریق آموزش هدفمند سطح آن را ارتقاء داد (کاپور و روات، ۲۰۱۶). در ضمن، برای ارتقاء هوش شناختی^۹ نمی‌توان کار زیادی انجام داد ولی هوش هیجانی^{۱۰} یا هوش عاطفی (EQ) را می‌توان تقویت نمود (گلمن و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۳).

هوش هیجانی را بیشتر با نام دانیل گلمن^{۱۲} می‌شناسند (گلمن، ۱۹۹۵). گلمن عناصر هوش هیجانی را به دودسته فردی (خودآگاهی، خودکنترلی، و خودانگیزی) و اجتماعی (همدلی و مهارت‌های

1. Anwar et al.
2. Świgoń
3. Emotional Intelligence (EI)
4. Wong & Law
5. Jan & Anwar
6. Kapur & Rawat
7. Wong & Law
8. Goleman
9. Intelligence Quotient
10. Emotional Intelligence (EI) or Emotional Quotient (EQ)
11. Golman et al.
12. Daniel Goleman

اجتماعی) تقسیم نمود (وانگ و لاو، ۲۰۰۲). به اعتقاد گلمن (۱۹۹۵) هوش شناختی در بهترین شرایط در حدود ۲۰ درصد از موفقیت‌ها سهم است. ۸۰ درصد دیگر نیز به عوامل دیگر وابسته بوده و سرنوشت افراد در بسیاری از موفقیت‌ها در گرو مهارت‌هایی است که هوش هیجانی را تشکیل می‌دهند. با این اوصاف، هوش هیجانی عدم موفقیت افراد با ضریب هوشی بالا و همچنین موفقیت غیرمنتظره افراد دارای هوش متوسط را توجیه می‌کند. به عبارت دیگر، افراد با هوش عمومی متوسط و هوش هیجانی بالا ممکن است بهتر از کسانی ظاهر شوند که هوش عمومی بالا و هوش هیجانی پایینی دارند (گلمن و همکاران، ۲۰۱۳). افراد با هوش هیجانی بالا می‌توانند خود را با مشکلات (فردی، اجتماعی و اداری) بهتر سازگار نموده و هیجان‌های خود را به صورت صحیح مدیریت نمایند (سونگ و همکاران^۱، ۲۰۱۴).

سواد اطلاعاتی^۲ نیز یکی دیگر از عوامل مؤثر بر کاهش اضطراب کتابخانه‌ای است (غفاری و فتوحی، ۱۳۹۷). سواد اطلاعاتی مجموعه مهارت‌هایی است که برای شناسایی منابع اطلاعاتی و استفاده هدفمند از آن‌ها ضروری دانسته شده است (پریخ، ۲۰۰۷). سواد اطلاعاتی توانایی افراد در تشخیص اطلاعات مورد نیاز، ذخیره، ارزشیابی و استفاده مؤثر از آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (زمانی، ۱۳۸۲). افراد با سواد اطلاعاتی، احتمالاً کمتر دچار اضطراب کتابخانه‌ای شوند، چراکه آن‌ها احساس تسلط بیشتری بر منابع اطلاعاتی و فرایند جستجوی اطلاعات خواهند داشت. حاصل این کار، کاهش زمان جستجو و کاهش فشار روانی ناشی از اتلاف وقت خواهد بود.

بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام گرفته نشانگر آن است که رابطه سه متغیر مذکور مورد مطالعه قرار نگرفته و خلأ پژوهشی در این زمینه وجود دارد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی، به ویژه در دانشگاه شهید مدنی آذربایجان جهت کار پایان‌نامه، جمع‌آوری اطلاعات و پیشینه‌های پژوهش و نیز انجام تکالیف درسی نیازمند استفاده از منابع کتابخانه هستند، و اضطراب کتابخانه‌ای می‌تواند تأثیر منفی بر عملکرد تحصیلی، کمیت و کیفیت تولیدات علمی آنان داشته باشد. از آنجایی که بخش عمده هوش هیجانی به قابلیت‌های اجتماعی، هیجانی و رفتاری اکتسابی مربوط می‌شود، می‌توان با درک رابطه این دو، از طریق طراحی مداخلات آموزشی به بهبود وضعیت اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان کمک نمود. از طرف دیگر، شناخت رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای نیز می‌تواند به مدیران کتابخانه‌ها کمک نماید تا سطح اضطراب کتابخانه‌ای افراد را پیش‌بینی نموده و درصدد کاهش آن‌ها برآیند.

دانشگاه شهید مدنی آذربایجان به عنوان دومین دانشگاه جامع استان آذربایجان شرقی، در شمال غرب ایران قرار دارد. در این دانشگاه، حدود ۷۰۰۰ دانشجو در مقاطع مختلف (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا) تحصیل می‌کنند. بر اساس گزارش ISC، در سال ۲۰۲۱، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دارای رتبه ۳۱ در بین دانشگاه‌های کشور است. این دانشگاه سالانه بودجه زیادی

1. Song et al.

2. Information Literacy

صرف کارکنان، خرید تجهیزات و منابع علمی کتابخانه می کند و انتظار به جایی است که هزینه ها متناسب با فایده بوده باشد. در این میان، وجود موانع و مشکلات احتمالی در بین دانشجویان و شناسایی و برنامه ریزی جهت رفع آن ها، از مواردی هستند که می تواند در سودمندی هزینه های صرف شده تأثیرگذار باشند. طراحان و برنامه ریزان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان در بخش های خدمات اطلاعاتی و آموزشی می توانند در برنامه ریزی های آتی از نتایج پژوهش استفاده نمایند. پژوهش حاضر بر آن است تا رابطه هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه ای را در بین دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان مورد بررسی قرار دهد.

۲- پیشینه پژوهش

در زمینه اضطراب کتابخانه ای پژوهش های متعددی در خارج (بوستیک، ۱۹۹۲؛ شوهام^۱، ۲۰۰۱؛ ون کمپن، ۲۰۰۴؛ آنو و گبوزی^۲ و همکاران، ۲۰۰۴؛ انور و همکاران، ۲۰۰۴؛ ابوسین و زینب^۳، ۲۰۱۰؛ عرفان منش، ۲۰۱۱؛ شوئیگون، ۲۰۱۱؛ مک فرسون^۴؛ سونگ و همکاران، ۲۰۱۴؛ بلک^۵، ۲۰۱۶؛ هاردستی^۶، ۲۰۱۶؛ جیاوو و آنو و گبوزی، ۲۰۱۷؛ کریم و انصاری، ۲۰۱۷؛ سیناسامی و کریم^۷، ۲۰۱۷؛ جان و انور، ۲۰۱۸؛ شهااتا و الگلاب^۸، ۲۰۱۹؛ گاردیجان^۹، ۲۰۲۱؛ ژوگوی و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۱؛ عبوده^{۱۱}، ۲۰۲۱؛ نویس-ویتمور^{۱۲}، ۲۰۲۱؛ لنگر^{۱۳}؛ ۲۰۲۲؛ یانگ و خان^{۱۴}، ۲۰۲۳؛ هسانا و همکاران^{۱۵}، ۲۰۲۴) و در ایران (خدیوی، ۱۳۸۶؛ حریری و نعمتی، ۱۳۸۸؛ عرفان منش و بصیریان، ۱۳۹۰؛ خسروی و همکاران، ۱۳۹۱؛ رفیعی مقدم و جعفری مفرد، ۱۳۹۱؛ غفاری و فتوحی، ۱۳۹۷؛ پارسایی محمدی و همکاران، ۱۳۹۷) انجام گرفته است. همچنین مطالعات مختلفی در زمینه هوش هیجانی (ابوسین و زینب، ۲۰۱۰؛ ابوسین و همکاران، ۲۰۱۱؛ سونگ و همکاران، ۲۰۱۴؛ سیناسامی و کریم، ۲۰۱۷؛ توماس^{۱۶}، ۲۰۲۳؛ بنیامین و همکاران^{۱۷}، ۲۰۲۴) و سواد اطلاعاتی (غفاری و فتوحی، ۱۳۹۷؛ آبیاری و بیگدلی، ۱۳۹۲؛ زاهد بابلان و همکاران، ۱۳۹۷؛ دهقانی و

1. Shoham et al.
2. Onwuegbuzie et al.
3. Abusin
4. McPherson
5. Black
6. Hardesty
7. Sinnasamy & Karim
8. Shehata & Elgllab
9. Gardijan
10. Gogoi, et al.
11. Abdoh
12. Nieves-Whitmore
13. Lackner
14. Yang & Khan
15. Hasanah et al.
16. Thomas
17. Benjamin, et al.

همکاران، ۱۳۹۸؛ دوپاور و هروی^۱، ۲۰۲۰؛ بی و هوی- شی^۲، ۲۰۲۴؛ مک گرو و کوهن^۳، ۲۰۲۴) انجام گرفته است. در این قسمت به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

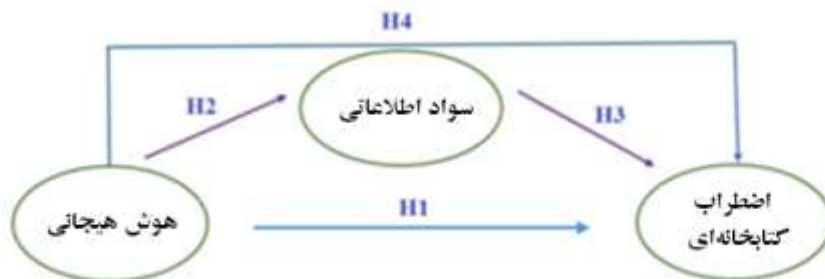
عرفان منش و همکاران (۲۰۰۲) طی پژوهشی مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی را با ۶ مؤلفه (موانع منابع اطلاعاتی، موانع کامپیوتر و اینترنت، موانع کتابخانه، موانع جستجوی اطلاعات، موانع فنی، موانع انتخاب موضوع) و ۴۷ گویه شناسایی و معرفی نمودند، که برای اندازه‌گیری اضطراب کاربران کتابخانه قابل استفاده بود. بلك (۲۰۱۶) دریافت مراجعه‌کنندگان کتابخانه به دلایل مختلف روانی- اجتماعی از کتابداران کمک درخواست نمی‌کنند؛ از جمله این دلایل اجتناب از برچسب خوردن، برداشت‌ها و تصورات از کتابداران، و همچنین احساس سردرگمی، ترس یا اضطراب شناسایی شد. در این راستا، ایشان دریافت کتابداران می‌توانند در کاهش و یا جلوگیری از اضطراب کتابخانه‌ای مراجعین مؤثر باشند. هاردستی (۲۰۱۶) نیز به این نتیجه رسید برخی موارد فیزیولوژیکی از قبیل ترس از نزدیک شدن به کتابداران، احساس سردرگمی و نیز ترس از نادان جلوه شدن ممکن است باعث شوند تأثیرگذاری کارکنان کتابخانه در کاهش اضطراب مراجعین محدود گردد. سیناسامی و کریم (۲۰۱۷) طی پژوهشی اضطراب کتابخانه‌ای را به‌عنوان یکی از اضطراب‌های مرتبط با تحصیل شناسایی کردند. به اعتقاد آنان، آگاهی از عوامل ایجاد این اضطراب می‌تواند به کتابخانه‌ها و کتابداران کمک کند تا یادگیری در کتابخانه را با تمرکز بیشتر بر دانشجویان و مشکلات آنان، و نه صرفاً بر کتابخانه و محیط آن، کمتر پراسترس کنند. نتایج یک مطالعه در نیچر^۴ از بررسی ۶۳۰۰ دانشجوی تحصیلات تکمیلی در جهان نشان داد که حدود ۳۶ درصد از آن‌ها برای اضطراب یا افسردگی مرتبط با دوران PhD خود درخواست کمک کرده‌اند (وولستون^۵، ۲۰۱۹). بر اساس نتایج مذکور، اضطراب و افسردگی در محیط‌های دانشگاهی، از جمله در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی در حال افزایش است. همچنین، نتایج نظرسنجی از ۵۰ هزار دانشجوی تحصیلات تکمیلی در انگلستان نیز نشان داد حدود ۸۶ درصد دانشجویان، سطوحی از اضطراب را تجربه کرده‌اند (جرمانی^۶، ۲۰۲۰).

آبیاری و بیگدلی (۱۳۹۲) طی پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین اضطراب کتابخانه‌ای و سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه اهواز رابطه منفی و معناداری وجود دارد. غفاری و فتوحی (۱۳۹۷) نیز دریافتند سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان دانشگاه خوارزمی بر اساس جنسیت متفاوت بوده و با افزایش سواد اطلاعاتی، اضطراب کتابخانه‌ای آنان کاهش می‌یابد. همچنین زاهد بابلان و همکاران (۱۳۹۷) با بررسی سواد اطلاعاتی و اضطراب پژوهش‌معلمان دریافتند رابطه منفی و معناداری بین این متغیرها وجود دارد و سواد اطلاعاتی پیش‌بینی‌کننده معکوس اضطراب پژوهش

1. De-Paor & Heravi
2. Yee & Huey Shyh
3. McGrew & Kohnen
4. Nature's Survey
5. Woolston
6. Germani

است. دهقانی و همکاران (۱۳۹۸) رابطه قابلیت‌های پژوهشی و سواد اطلاعاتی با اضطراب دانشجویان را بررسی کرده و دریافتند که بین این متغیرها ارتباط وجود دارد. بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش، مدل مفهومی در قالب شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مدل مفهومی فرضیه‌های زیر در پژوهش حاضر مطرح هستند:

۱. هوش هیجانی بر اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان تأثیر دارد.
۲. هوش هیجانی بر سواد اطلاعاتی دانشجویان تأثیر دارد.
۳. سواد اطلاعاتی بر اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان تأثیر دارد.
۴. سواد اطلاعاتی دارای نقش واسطه‌ای در رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان است.

۳- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر رویکرد کمی است. روش پژوهش توصیفی-همبستگی و مبتنی بر مدلیابی معادلات ساختاری است. هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای سه متغیر این پژوهش هستند. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، به تعداد ۲۲۱۸ نفر در سال تحصیلی ۱۴۰۲ بودند. در این پژوهش، به دلیل جلوگیری از افت احتمالی نمونه و برای اطمینان از دست‌یابی به حداقل حجم نمونه لازم (۳۰۰ نفر) جهت مدلیابی معادلات ساختاری^۱ (حیبی و عدن‌ور، ۱۳۹۶)، پرسش‌نامه‌ها برای ۳۷۰ نفر، که به صورت تصادفی ساده انتخاب شده بودند، تحویل داده شد. تعداد پرسش‌نامه‌های عودت داده شده ۳۴۵ عدد بودند که بعد از بررسی، ۵ پرسش‌نامه مخدوش کنار گذاشته شده و ۳۴۰ مورد وارد تحلیل شدند.

در این پژوهش از سه پرسش‌نامه استاندارد برای گردآوری داده‌ها استفاده شده است: پرسش‌نامه اضطراب کتابخانه‌ای شهبازی و همکاران (۲۰۲۲) حاوی شش مؤلفه (Main Categories) و ۳۱ گویه (سؤال) است. شش مؤلفه آن عبارت‌اند از: ۱. محیط و جو کتابخانه (۶ گویه)، ۲. موانع

کارکنان (۵ گویه)، ۳. موانع روان‌شناختی (۵ گویه)، ۴. موانع عاطفی (۷ گویه)، ۵. موانع سواد کتابخانه‌ای و اطلاع‌یابی (۴ گویه)، و ۶. موانع فناوری (۴ گویه). پرسش‌نامه شهبازی و همکاران (۲۰۲۲) بر اساس پرسش‌نامه‌های اضطراب کتابخانه‌ای بوستیک (۱۹۹۲)، شوهام و همکاران (۲۰۰۱)، ون کمپن (۲۰۰۱)، انور و همکاران (۲۰۰۴)، عرفان‌منش (۲۰۱۱)، شهااتا و القلاب (۲۰۱۹) ساخته شده بود. پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی یزدانی (۱۳۹۱) شامل ۴۲ گویه و هفت مؤلفه تشخیص نیاز (۳ گویه)، آشنایی با کتابخانه و منابع آن (۸ گویه)، آشنایی با اینترنت و منابع علمی آن (۸ گویه)، استفاده از کامپیوتر (۱۱ گویه)، ارزیابی اطلاعات (۳ گویه)، مدیریت رفرنس‌دهی منابع (۴ گویه)، و سازمان‌دهی و عرضه اطلاعات (۵ گویه) است (یزدانی، ۱۳۹۱). اعتبار این پرسش‌نامه مجدداً در پژوهش‌های اسمعیل‌پونکی و همکاران (۱۳۹۵)، اشرفی‌ریزی و همکاران (۱۳۹۳) مورد تأیید قرار گرفته است. پرسش‌نامه هوش هیجانی شات^۱ (۱۹۹۸) نیز شامل ۳۳ گویه و ۳ مؤلفه اصلی ارزیابی و ابراز هیجان (۱۱ گویه)، مدیریت هیجانات خود و دیگران (۱۵ گویه)، و بهره‌برداری و استفاده از هیجان (۵ گویه) و با طیف ۵ درجه‌ای لیکرت است.^۲

روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌ها توسط ۹ نفر از استادان و متخصصان (روانشناسی، علوم تربیتی و علم اطلاعات) تأیید شد. اعتبار ابزارهای اندازه‌گیری مجدداً از طریق تحلیل عاملی^۳ بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل عاملی تأییدی در مورد تمامی پرسش‌نامه‌ها اجرا و برازندگی مدل‌های اندازه‌گیری مجدداً تأیید گردید. برای سنجش پایایی از روش سازگاری درونی، ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد؛ بدین گونه که ابتدا پرسش‌نامه‌ها به صورت تصادفی برای نمونه‌ای به تعداد ۳۰ نفر از دانشجویان اجرا و ضریب پایایی پرسش‌نامه‌های هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای با استفاده از نرم‌افزار (SPSS) به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۵ و ۰/۸۱ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در مبحث آمار توصیفی از جدول توزیع فراوانی، جدول شاخصه‌های گرایش مرکزی (میانگین) و شاخصه‌های پراکنندگی (انحراف معیار) استفاده گردید. در مبحث آمار استنباطی نیز از تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری در محیط نرم‌افزارهای SPSS و Amos استفاده شد. در گام اول از روش تحلیل عاملی تأییدی برای ارزیابی برازندگی مدل‌های اندازه‌گیری و در گام دوم از مدل‌یابی معادلات ساختاری برای ارزیابی مدل مفهومی پژوهش استفاده شد.

۴- یافته‌ها

اطلاعات جمعیت شناختی پاسخگویان (۳۴۰) نشان داد ۵۷ درصد (۱۹۴ نفر) مؤنث و ۳۳ درصد (۱۴۶ نفر) مذکر هستند. ۷/۶ درصد (۲۶ نفر) کمتر از ۲۴ سال، ۶۲/۷ درصد (۲۱۳ نفر) بین ۲۴ تا ۲۸ سال، ۲۴/۴ درصد (۸۳ نفر) در گروه سنی ۲۹ تا ۳۳ سال و ۵/۳ درصد (۱۸ نفر) بالای ۳۳ سال

1. Schutte
2. Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test
3. Confirmatory Factor Analysis (CFA)

دارند. به بیان دیگر، بیشترین درصد پاسخگویان، مربوط به رده سنی ۲۴ تا ۲۸ بوده است. بر اساس یافته‌ها، ۲۶/۴ درصد از پاسخگویان از دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، ۲۴/۹ درصد از دانشکده علوم پایه، ۱۴/۶ درصد از دانشکده فنی و مهندسی، ۱۷/۳ درصد از دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۱ درصد از دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۴ درصد از دانشکده کشاورزی، و ۱/۸ درصد از دانشکده فناوری اطلاعات و مهندسی کامپیوتر بوده است.

بر اساس جدول ۱، متغیر هوش هیجانی دارای میانگین ۳/۱۳ و انحراف معیار ۰/۵۷۱ و بیش از حد متوسط مورد انتظار طیف (۳) است. همچنین بر اساس این جدول، متغیر سواد اطلاعاتی دارای میانگین ۳/۲۴ و انحراف معیار ۰/۳۶۲ بوده و از حد متوسط مورد انتظار بیشتر بوده است. نمره متغیر اضطراب کتابخانه‌ای نیز دارای میانگین ۳/۰۸ و انحراف معیار ۰/۲۹۱ بوده و اندکی بیش از حد متوسط مورد انتظار است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرها (n=۳۴۰)

متغیر	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
هوش هیجانی	۱/۵۵	۴/۰۵	۳/۱۳	۰/۵۷۱
سواد اطلاعاتی	۲/۳۳	۴/۲۵	۳/۲۴	۰/۳۶۲
اضطراب کتابخانه‌ای	۱	۵	۳/۰۸	۰/۲۹۱

ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

قبل از بررسی ارتباط بین متغیرها لازم بود نرمال بودن توزیع متغیرها بررسی شود. بررسی ادعای نرمال بودن توزیع متغیر با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف انجام گرفت. بر اساس نتایج آزمون مقدار Sig برای هر سه متغیر بالاتر از ۰/۰۵ بود و با اطمینان ۰/۹۵ می‌توان ادعا کرد که هر سه متغیر دارای توزیع نرمال هستند. برای بررسی پیش فرض پژوهش، رابطه بین متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد همبستگی معناداری بین هوش هیجانی و سواد اطلاعاتی، هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای، و همچنین سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای به ترتیب با میزان ۰/۳۶، ۰/۴۹- و ۰/۴۴- وجود دارد (جدول ۲).

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	سواد اطلاعاتی	هوش هیجانی	اضطراب کتابخانه‌ای
سواد اطلاعاتی	۱		
هوش هیجانی	** ۰/۳۶	۱	
اضطراب کتابخانه‌ای	** -۰/۴۹	** -۰/۴۴	۱

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است (دوسویه)

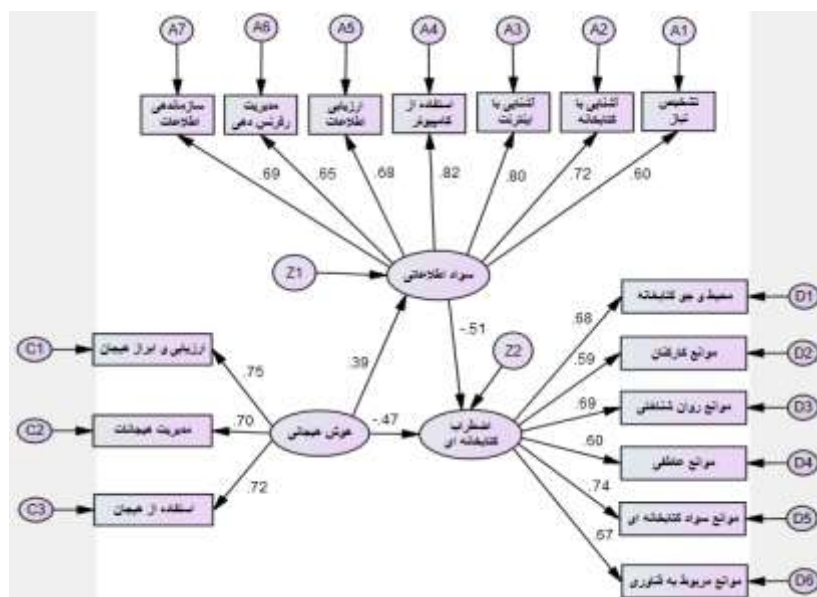
مدل یابی معادلات ساختاری

مطابق با خروجی مدل یابی معادلات ساختاری، یافته‌ها نشانگر تأیید فرضیه اول و رابطه معنادار بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای ($\beta = -0/42, t = 3/71$) است (شکل ۲ و جدول ۳). در ضمن، بر اساس یافته‌ها بین هوش هیجانی با سواد اطلاعاتی ($\beta = 0/36, t = 4/19$)، و سواد اطلاعاتی با اضطراب کتابخانه‌ای ($\beta = -0/47, t = 2/89$) رابطه معناداری وجود دارد (تأیید فرضیه‌های دوم و سوم).

در خصوص فرضیه چهارم، از آنجایی که مقادیر t محاسبه شده بین هوش هیجانی و سواد اطلاعاتی و همچنین بین سواد اطلاعاتی با اضطراب کتابخانه‌ای بزرگ‌تر از $1/96$ بودند لذا معناداری رابطه بین این سه متغیر با یکدیگر (دوبه‌دو) را نشان می‌دهند. بنابراین فرضیه چهارم تأیید می‌شود، و می‌توان این‌طور استنباط کرد که متغیر سواد اطلاعاتی در ارتباط میان هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای به میزان $-0/18$ (ضریب) واحد میانجی‌گری می‌کند (کاهش می‌دهد).

جدول ۳. ضرایب تأثیر هوش هیجانی بر اضطراب کتابخانه‌ای با نقش میانجی سواد اطلاعاتی

شماره فرضیه	مسیر فرضیه‌ها		نتیجه بررسی
	از متغیر	از متغیر	
۱	سواد اطلاعاتی ← اضطراب کتابخانه‌ای (اثر مستقیم)	$-0/47$	تأیید فرضیه اول
۲	هوش هیجانی ← اضطراب کتابخانه‌ای (اثر مستقیم)	$-0/42$	تأیید فرضیه دوم
۳	هوش هیجانی ← سواد اطلاعاتی (اثر مستقیم)	$0/38$	تأیید فرضیه سوم
۴	هوش هیجانی ← اضطراب کتابخانه‌ای (اثر غیرمستقیم از طریق سواد اطلاعاتی)	$(0/38 \times -0/47) = -0/18$	تأیید فرضیه چهارم

شکل ۲. مدل پژوهش در حالت تخمین ضرایب استاندارد

مقادیر خروجی نرم افزار، حاکی از نیکویی برازش مدل مفهومی پژوهش است. مقدار χ^2/df دو بر درجه آزادی^۱ به دست آمده برای مدل مفهومی پژوهش برابر با ۲/۵۸۸ است که مقدار قابل قبولی به شمار می رود. همچنین، در خروجی مدل مقدار شاخص برازندگی ریشه میانگین مجذورات تقریب خطا^۲ برابر با ۰/۰۷۶ و بر برازش خوب مدل دلالت دارد (جدول ۴). مقادیر CFI و GFI نیز به ترتیب با مقدار ۰/۹۵ و ۰/۹۲ نشان می دهند که داده های مشاهده شده تا میزان زیادی منطبق بر مدل مفهومی پژوهش هستند. سایر شاخص ها از جمله AGFI، NFI و NNFI هر کدام وجهی از برازش مدل معادلات ساختاری را نشان می دهند (جدول ۴).

جدول ۴. برخی شاخص های برازش مدل مفهومی پژوهش

ردیف	شاخص های برازش	مقدار مطلوب	نتیجه	نتیجه
۱	نسبت χ^2/df دو به درجه آزادی	$\chi^2/df < 3$	۲/۵۸۸	برازش مناسب
۲	ریشه میانگین مجذورات خطا (RMSEA)	< 0.08	۰/۰۷۶	برازش مناسب
۳	شاخص نیکویی برازشی (GFI)	> 0.9	۰/۹۲۲	برازش مناسب
۴	شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI)	> 0.85	۰/۸۸۰	برازش مناسب
۵	شاخص برازش تطبیقی (CFI)	> 0.9	۰/۹۵۵	برازش مناسب
۶	شاخص برازش هنجار شده (NFI)	> 0.9	۰/۹۳۰	برازش مناسب
۷	شاخص برازش نرم نشده (NNFI)	> 0.9	۰/۹۲۷	برازش مناسب

۵- بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر باهدف مدلیابی معادلات ساختاری رابطه هوش هیجانی، سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه ای در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان انجام گرفت. یافته های فرضیه اول پژوهش نشان داد سواد اطلاعاتی بر اضطراب کتابخانه ای دانشجویان تأثیر معکوس و معنادار دارد که با یافته های آبیاری و بیگدلی (۱۳۹۲)، غفاری و فتوحی (۱۳۹۷)، دهقانی و همکاران (۱۳۹۸)، بتل و همکاران^۳ (۲۰۰۴)، گروس و لانهام^۴ (۲۰۰۷)، لی و همکاران^۵ (۲۰۱۱) همخوانی دارد. دهقانی و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند بین سواد اطلاعاتی و اضطراب پژوهش دانشجویان تربیت بدنی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. بتل و همکاران (۲۰۰۴) به این نتیجه رسیدند که بین سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه ای دانشجویان خارجی در آمریکا رابطه وجود دارد؛ و افزایش سواد باعث کاهش اضطراب افراد می شود. لی و همکاران (۲۰۱۱) نیز دریافتند با افزایش استفاده دانشجویان از کتابخانه، به تدریج اضطراب کتابخانه ای آنان کمتر می شود. در تبیین یافته های فرضیه اول می توان گفت افرادی که سواد اطلاعاتی خوبی داشته باشند،

1. Chi-Square/df

2. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

3. Battle et al.

4. Gross & Latham

5. Lee et al.

برای یافتن اطلاعات به دیگران کمتر نیاز خواهند داشت، که حاصل آن استقلال، اعتماد به نفس، و کاهش اضطراب خواهد بود. آموزش و تقویت سواد اطلاعاتی نه تنها به بهبود کیفیت دسترسی و استفاده از اطلاعات منجر می‌شود، بلکه نقش مهمی در کاهش اضطراب کتابخانه‌ای و ارتقای تجربه‌ی کاربران کتابخانه ایفا می‌کند. این امر ضرورت توجه برگزاری کارگاه‌های آموزشی توسط مدیریت کتابخانه‌های دانشگاه را برجسته می‌سازد.

یافته‌های فرضیه دوم پژوهش نشان دارد هوش هیجانی بر اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان اثر معکوس و معنادار دارد. هم‌سو با این یافته، پژوهش‌های لطیفی و همکاران (۱۳۹۲)، هاشمی و همکاران (۱۳۹۴)، شهبازی و همکاران (۲۰۲۲)، جان و انور (۲۰۱۸)، و آگالیا و همکاران^۱ (۲۰۲۲) نشان دادند که با افزایش هوش هیجانی، اضطراب کتابخانه‌ای افراد کاهش می‌یابد. برای مثال، جان و انور (۲۰۱۸) دریافتند دانشجویان دارای هوش هیجانی بیشتر، اضطراب کمتری را در محیط دانشگاه تجربه می‌کنند. شهبازی و همکاران (۲۰۲۲) به این نتیجه رسیدند بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. هاشمی و همکاران (۱۳۹۴) نیز دریافتند ۳۳ درصد از تغییرات اضطراب امتحان دانشجویان توسط هوش هیجانی تبیین می‌گردد. لطیفی و همکاران (۱۳۹۲) گزارش کردند هوش هیجانی در مجموع ۱۷ درصد از واریانس اضطراب رایانه‌ای معلمان را تبیین می‌کند، که تا حدودی با یافته پژوهش حاضر مشابه است. آگالیا و همکاران (۲۰۲۲) نیز دریافتند بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان تحصیلات تکمیلی در هندوستان رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در تبیین چرایی این یافته، به نظر می‌رسد مؤلفه‌های مختلف هوش هیجانی (نظیر خودآگاهی و مهارت‌های اجتماعی) به دانشجویان کمک می‌کند با اعتماد به نفس بیشتری به فرایند جستجوی اطلاعات پردازند و در مواجهه با چالش‌های احتمالی احساس سردرگمی یا ترس کمتری داشته باشند. بنابراین، تقویت هوش هیجانی دانشجویان می‌تواند به‌عنوان یک راهبرد کلیدی در کاهش اضطراب کتابخانه‌ای و افزایش اثربخشی یادگیری و پژوهش مورد توجه مدیران دانشگاه قرار گیرد.

یافته‌های مربوط به فرضیه سوم پژوهش نشان داد هوش هیجانی بر سواد اطلاعاتی دانشجویان اثر مثبت و معنادار دارد. یافته‌های فرضیه سوم پژوهش با نتایج مطالعات صفاریان و همکاران (۱۳۹۳)، سالداری و شهبازی (۱۴۰۲)، ملکیان و همکاران (۲۰۱۲)، بلک (۲۰۱۲)، و ایگینوویا^۲ (۲۰۱۶) همخوانی دارد. برای مثال، صفاریان و همکاران (۱۳۹۳) دریافتند بین هوش هیجانی و سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ایگینوویا (۲۰۱۶) به این نتیجه رسید هوش هیجانی با سواد اطلاعاتی همبستگی مثبت و معناداری دارد و هر دو نیز بر عملکرد شغلی کارکنان در کشور مالزی تأثیر دارند. ملکیان و همکاران (۲۰۱۲) نیز طی پژوهشی تا حدودی به‌طور مشابه دریافتند بین هوش هیجانی و سواد بصری همبستگی مثبت و معناداری

1. Agalya et al.

2. Igbinovia

وجود دارد. سالدار و شهبازی (۱۴۰۲) نیز دریافتند هوش هیجانی با سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارد که تا حدودی با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد. در تبیین نتایج فرضیه سوم می‌توان گفت تقویت هوش هیجانی دانشجویان نه تنها در بهبود تعاملات فردی و اجتماعی آنان مؤثر است، بلکه به طور مستقیم در ارتقای سطح سواد اطلاعاتی و افزایش کارایی علمی و پژوهشی نیز نقش دارد. بر این اساس، طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی برای توسعه مهارت‌های هوش هیجانی در دانشگاه می‌تواند راهبردی مؤثر در جهت ارتقای سواد و بهبود کیفیت یادگیری دانشجویان به شمار آید. همچنین برای کاهش مشکلات و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان، می‌توان واحدهای مشاوره‌ای با حضور کارشناسان در کتابخانه‌های دانشگاه را تقویت نمود.

در فرضیه چهارم، نقش واسطه‌ای سواد اطلاعاتی در رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای بررسی و تأیید شد؛ که بر اساس یافته‌های «فرضیه‌های اول و سوم» پژوهش قابل پیش‌بینی بود. طبق یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان ادعا کرد، سواد اطلاعاتی نه تنها به طور مستقیم بر اضطراب کتابخانه‌ای تأثیر دارد بلکه می‌تواند به عنوان میانجی مابین هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای عمل نماید. بر همین اساس، ضعف در سواد اطلاعاتی می‌تواند به نوعی تأثیری منفی بر تأثیر غیرمستقیم هوش هیجانی بر اضطراب کتابخانه‌ای داشته باشد. با تقویت هوش هیجانی و سواد اطلاعاتی دانشجویان و تلاش مضاعف می‌توان انتظار داشت که اضطراب کتابخانه‌ای بیش از پیش کاهش یابد. حاصل این کار بهبود یادگیری و عملکرد دانشجویان و نیز ورود دانش‌آموختگان شایسته به بازار کار خواهد بود. آنچه مسلم است این که وجود نیروهای انسانی شایسته و کارآمد در عرصه‌های گوناگون می‌تواند احتمال موفقیت و رفاه بیشتر یک کشور را تقویت نماید.

اگرچه نتایج پژوهش حاضر، حاکی از وجود رابطه بین متغیرهای پژوهش بود؛ اما در عین حال این پژوهش نیز همانند هر مطالعه دیگری با محدودیت‌هایی مواجه بود که توجه به آن‌ها می‌تواند در نگاه واقع‌بینانه‌تر به نتایج، مفید باشد. یکی از محدودیت‌های پژوهش، روش جمع‌آوری داده‌ها و جنبه‌ی خودسنجی داشتن پرسش‌نامه‌ها بود که ممکن است در پاسخ‌ها سوگیری وجود داشته باشد. دوم این که، هرچند هوش هیجانی بر سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای تأثیر گذار است، ولی تنها با تقویت هوش هیجانی نمی‌توان سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای افراد، به خصوص دانشجویان را تغییر داد و باید به دنبال شناسایی و بهبود سایر عوامل نیز بود. سوم این که، نتایج این پژوهش تنها محدود به دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان است؛ بنابراین در هنگام تعمیم‌پذیری به سایر جوامع باید وسواس بیشتری صورت پذیرد.

۶. منابع و مأخذ

- ابراهیمی، الهه. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین ابعاد نگرش اینترنتی و اضطراب چندبعدی کتابخانه‌ای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز. پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز.
- احمدی‌راد، محمد. (۱۳۸۶). رابطه هوش هیجانی و حمایت اجتماعی با اضطراب شغلی در زنان شاغل. پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس.
- آبباری، آتوسا؛ و بیگدلی، زاهد (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۵(۱۱)، ۳۶-۱۷. https://slis.scu.ac.ir/article_10904.html
- پارسایی محمدی، پرستو؛ آزاده، فریدون؛ حاجی، علیرضا؛ و فتاحی، طیبه. (۱۳۹۷). بررسی و مقایسه میزان اضطراب کتابخانه‌ای و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت شناختی. *توسعه آموزش جندی‌شاپور*، ۹(۱)، ۲۰-۲۹. https://edj.ajums.ac.ir/article_81685.html
- حریری، نجلا؛ و نعمتی، سمیه. (۱۳۸۸). سنجش اضطراب کتابخانه‌ای در بین دانشجویان مطالعه موردی: دانشکده علوم و توان‌بخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران. *دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، ۷، ۳۹-۴۷. https://journals.iau.ir/article_520705.html
- خدیوی، شهناز. (۱۳۸۶). اضطراب استفاده از منابع کتابخانه‌ای و منابع الکترونیک در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *علوم تربیتی*، ۱۴(۳)، ۱۱۷-۱۳۴. https://education.scu.ac.ir/article_15799.html
- خسروی، عبدالرسول؛ بصیریان، رضا؛ و معتمد، نیلوفر. (۱۳۹۱). بررسی رابطه هوش هیجانی و اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان دانشگاه‌های دولتی بوشهر. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۴۶(۲)، ۳۱-۵۱. https://jlib.ut.ac.ir/article_36194.html
- دهقانی، ماهرخ؛ عزیزبان، نسرین؛ و بهتاج، ایوب. (۱۳۹۸). رابطه قابلیت‌های پژوهشی و سواد اطلاعاتی با پیش‌بینی اضطراب پژوهش در بین دانشجویان تربیت‌بدنی. *رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی*، ۷(۲۴)، ۳۹-۵۰. <https://ntsmj.issma.ir/article-1-1064-fa.html>
- رفیعی، مقدم؛ جعفری، فریده؛ و مفرد، الهه. (۱۳۹۱). بررسی میزان اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال. *فصلنامه دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، ۱۶، ۶۱-۷۰. https://journals.iau.ir/article_520537.html
- زاهد بابلان، عادل؛ خالق، علی؛ و حسنی، مهدی. (۱۳۹۷). رابطه بین سواد اطلاعاتی و مدیریت زمان. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۵۲(۱)، ۸۲-۵۷. https://jlib.ut.ac.ir/article_69600.html
- سالدار، نگین؛ و شهبازی رحیم. (۱۴۰۲). مدل‌یابی معادلات ساختاری رابطه سواد رسانه‌ای و هوش هیجانی با سواد سلامت (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان). *پی‌اورد سلامت*، ۱۷(۲)، ۹۷-۱۱۰. <https://payavard.tums.ac.ir/article-1-7253-fa.html>
- صفاریان، همدانی؛ ضامنی، سعید؛ مقدم، سعید؛ و فرشیده، مقدم. (۱۳۹۳). ارتباط بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۱(۴)، ۴۵۳-۴۴۳. https://him.mui.ac.ir/article_11321.html
- عرفان‌منش، محمد؛ و بصیریان، رضا. (۱۳۹۰). مطالعه تأثیر آموزش مهارت‌های کتابخانه‌ای و تورهای آشنایی با کتابخانه بر اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان. *دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، ۱۵، ۴۳-۵۱. https://journals.iau.ir/article_520567.html
- غفاری، سعید؛ و فتوحی، سمانه. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه خوارزمی. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۲(۲۴)، ۲۳۳-۲۱۹. https://slis.scu.ac.ir/article_13127.html

لطیفی، سعید؛ کرمی، آزادالله؛ و بابامرادی، افشین. (۱۳۹۲). پیش‌بینی اضطراب رایانه معلمان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و مؤلفه‌های هوش هیجانی آنان. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۴(۲)، ۱۴۱-۱۳۱. https://journals.iau.ir/article_637821.html

محمدخانی، شهرام؛ سالمی، آرمان؛ و حکیم‌پور، صبا (۱۳۹۵). هوش هیجانی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده پختگی روان‌شناختی. *فصلنامه شخصیت و تفاوت‌های فردی*، ۵(۱۱)، ۲۶-۹. <http://noo.rs/IJEiK>

هاشمی، سهیلا؛ اکبری، عباس؛ و عباسی اصل، رؤیا. (۱۳۹۴). رابطه علی ابعاد الگوی ارتباطی خانواده، هوش هیجانی و خودکارآمدی تحصیلی با اضطراب امتحان در دانش‌آموزان. *پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۴۰، ۱۲۸-۱۰۱. https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_4688.html

Abdoh, E. S. (2021). Library anxiety among Omani and Saudi Arabian international students: A case study at the University of South Carolina, USA. *The Journal of Academic Librarianship*, 47(2), 102305.

<https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102305>.

Abusin, K., & Zainab, A. (2010). Exploring library anxiety among Sudanese university students. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 15(1), 55-81. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/6722>

Abusin, K., Zainab, A., & Karim, N. (2011). Sudanese library anxiety constructs. *Information Development*, 27(3), 161-175.

<https://doi.org/10.1177/0266666911414376>

Agalya, A., Singson, M., Thiyagarajan, S., & Gogoi, T. (2022). Investigating the relationship between emotional intelligence, library anxiety, and academic performance of postgraduate students. *Journal of Information and Knowledge*, 59(5), 295-306. <https://doi.org/10.17821/srels/2022/v59i5/170654>

Anwar, M. A., Al-Kandari, N. M., & Al-Qallaf, C. L. (2004). Use of Bostick's library anxiety scale on undergraduate biological students. *Library & Information Science Research*, 26(2), 266-283. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2004.01.007>

Battle, J., Hastings, S. K., & Turner, P. (2004). *The effect of information literacy instruction on library anxiety among international students*. University of North Texas. <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc5552>

Benjamin, L.S., Pasay an, E., Vijayalakshmi, K. et al. (2024). Emotional intelligence and self-esteem among Saudi Arabian and Indian nursing students: findings from two countries. *BMC Nurs* 23, 349. <https://doi.org/10.1186/s12912-024-02022-8>

Black, S. (2016). Psychosocial reasons why patrons avoid seeking help from librarians. *The Reference Librarian*, 57(1), 35-56. <https://doi.org/10.1080/02763877.2015.1096227>

Bostick, S. L. (1992). *The development and validation of the library anxiety scale (PhD)*. Wayne State University (ProQuest Dissertation)

Cleveland, A. M. (2004). Library anxiety: A decade of empirical research. *Library Review*, 53(3): 177-185. <https://doi.org/10.1108/00242530410526583>

De-Paor, S., & Heravi, B. (2020). Information literacy and fake news: How the field of librarianship can help combat the epidemic of fake news. *The Journal of Academic Librarianship*, 46(5), 102218. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102218>

Erfanmanesh, M. (2011). Use of multidimensional library anxiety scale on education and psychology students in Iran. *Library Philosophy and Practice*, (1), 3. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/563>

Erfanmanesh, M., Abrizah, A., & Noor, A. K. (2002). Development of the information-seeking anxiety scale. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 17(1), 21-39. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/1880>

- Gardijan, N. (2021). Library Anxiety: An overview of re-emerging phenomena. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). 5021. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5021>
- Germani, F. (2020). The mental health of PhD students is at stake: scientific journals should take the blame. <https://bit.ly/3mx6h4G>
- Gogoi, T., Singson, M., & Thiyagarajan, S. (2021). Library anxiety among marginalized university students in Northeast India. *Evidence Based Library and Information Practice*, 16(1), 25–45. <https://doi.org/10.18438/eblip29626>
- Goleman D (1995) *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam.
- Goleman, D., Boyatzis, R., & McKee, A. 2013, *Primal leadership: unleashing the power of emotional intelligence*: Harvard Business Press.
- Gross, M., Latham, D. (2007). Attaining information literacy: an investigation of the relationship between skill level, self-estimates of skill. *Library & Information Science Research*, 29 (3), 332-353. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2007.04.012>
- Hardesty, E. A. (2016). *Lost and afraid in the library: How Academic Librarians are Conquering Library* (Conference Poster) Anxiety Today. <https://www.ideals.illinois.edu/items/94027>
- Hasanah, A, Mutia, F., & Salleh, N. (2024). Library anxiety among undergraduate students with visual disabilities. *The International Journal of Information, Diversity, & Inclusion* (IJIDI). 8(2), 1-13.
- Igbinovia, M. O. (2016). Emotional self-awareness and information literacy competence correlate with task performance of academic library personnel. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). 1370. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1370>
- Jan, S. U., & Anwar, M. A. (2018). Emotions management skills and barriers with library staff: A correlational survey of agriculture students. *The Journal of Academic Librarianship*, 44(1), 33–38. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2017.12.006>
- Jan, S. U., Anwar, M. A., & Warraich, N. F. (2020). The relationship between emotional intelligence, library anxiety, and academic achievement. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(1), 237–248. <https://doi.org/10.1177/0961000618790629>
- Jiao, Q. C., & Onwuegbuzie, A. J. (1997). *Factors associated with library anxiety*. American Educational Research Association Conference. Chicago.
- Kapur, N., & Rawat, V. (2016). Professional dance in relation to, quality of life, emotional intelligence, and self-concept. *International Journal of Indian Psychology*, 3(2). 1-17. <https://10.25215/0302.045>
- Karim, N., & Ansari, N. (2017). Examining the effects of gender, and bibliographic instruction on library anxiety. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 16(2), 141–154. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/6706>
- Lackner, J. (2022). Confronting library anxiety. *Public Services Quarterly*, 18(3), 224–231. <https://doi.org/10.1080/15228959.2022.2095320>
- Lee, S., Wagoner, R., & Lynch, B. (2011). *An exploratory case study of library anxiety and basic skills English students in a California college*. University of California, Los Angeles. [http://www.scottwlee.com/Library_Anxiety_Basic_Skills_\(LEE\)b.pdf](http://www.scottwlee.com/Library_Anxiety_Basic_Skills_(LEE)b.pdf)
- Malekian, F., Fathi, M., & Malekian, F. (2012). The relationship between emotional intelligence with elements and quality of visual literacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51, 928-933. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.26>
- McGrew, S., & Kohnen, A. M. (2024). Tackling misinformation through online information literacy: Structural and contextual considerations. *Journal of Research on Technology in Education*, 56(1), 1–6. <https://doi.org/10.1080/15391523.2023.2280385>

- McPherson, M. A. (2015). Library anxiety among university students: A survey. *IFLA Journal*, 41(4), 317–325. <https://doi.org/10.1177/0340035215603993>
- Mellon, C. A. (1986). Library anxiety: A grounded theory. *College & Research Libraries*, 47(2), 160–165. <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/14195/15641>
- Mellon, C. A. (1988). Attitudes: The forgotten dimension in library instruction. *Library Journal*, 113, 137-139. <https://www.semanticscholar.org/paper/Attitudes>
- Nieves-Whitmore, K. (2021). The relationship between academic library design and library anxiety in students. *Portal*, 21(3), 485–510. <https://doi.org/10.1353/pla.2021.0027>
- Onwuegbuzie, A. J., Jiao, Q. G., & Bostick, S. L. (2004). Library anxiety: Theory, research, and applications. Vol. 1. Scarecrow Press. https://books.google.com/books/about/Library_Anxiety.html?id=75LczxSey3sC
- Shahbazi, R., Parvaneh, Z., & Ghasemzadeh, A. (2022). A study of the relationship between library anxiety and emotional intelligence. *International Journal of Information Science and Management*, 20(1), 1-14. https://ijism.isc.ac/article_698354_57364a84f8a9a23eacd27be213231c77.pdf
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167–177. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00001-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00001-4)
- Shehata, A. M. K., & Elgllab, M. F. M. (2019). Library anxiety among undergraduate students: A comparative study on Egypt and Saudi Arabia. *Journal of Academic Librarianship*, 45(4), 386-393. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.05.006>
- Shoham, S., Mizrachi, D., Jacobson, T. E., & Brooks, S. (2001). Library anxiety among undergraduates: A study of Israeli students. *Journal of Academic Librarianship*, 27(4), 305–311. [http://dx.doi.org/10.1016/S0099-1333\(01\)00216-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0099-1333(01)00216-6)
- Sinnasamy, J., & Karim, N. H. A. (2017). Academic related anxieties: A case study investigating the relationships among library, communication, and language anxieties. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 20(2), 21-37. <https://ajba.um.edu.my/index.php/MJLIS/article/view/1763>
- Song, Z., Zhang, S., & Clarke, C. P. (2014). Library anxiety among Chinese students: Modification and application of LAS in the context of Chinese. *The Journal of Academic Librarianship*, 40(1), 55–61. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2013.10.014>
- Świgoń, M. (2011). Library anxiety among Polish students: Development and validation of the Polish library anxiety scale. *Library & Information Science Research*, 33(2), 144–150. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2010.09.003>
- Thomas, C. L., Sung, W., & Bretl, B. L. (2023). Emotional intelligence and anxiety in university students: evidence of a curvilinear relationship. *Journal of Further and Higher Education*, 47(6), 797–809. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2023.2185773>
- Van Kampen, D. J. (2004). Development and validation of the multidimensional library anxiety scale. *College & Research Libraries*, 65(1), 28–34. <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/15639>
- Wong, C.S., & Law, K.S. (2002). The effects of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude: An exploratory study. *Leadership Quarterly*, 13, 243–274. <https://psycnet.apa.org/record/2002-17615-003>
- Woolston, C. (2019). Nature's survey of more than 6,000 graduate students reveals the turbulent nature of doctoral research (13 November 2019). *Nature*, 575, 403-406 <https://doi.org/10.1038/d41586-019-03459-7>
- Yang, X. & Khan, A.U. (2023). Validity and reliability of factors causing information-seeking anxiety during information-seeking behaviors. *Collection and Curation*, 42(4), 128-136. <https://doi.org/10.1108/CC-11-2022-0040>

Yee, K. K., & Huey Shyh, T. (2024). Problem-based learning: media and information literacy project to combat misinformation for future communicators. *Journalism & Mass Communication Educator*, 79(3), 340-364.
<https://doi.org/10.1177/10776958241256404>

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه | ۱۱۹

نقش واسطه‌ای سواد
اطلاعاتی در رابطه
بین ...